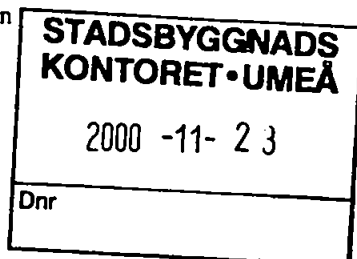

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Miljövård

BESLUT

Datum
1998-11-16

Beteckning
2330-7254/96
TDS 80:189

1(15)

Delg.kvitto

M-O Karlsson, N Häggström och
T Wennebro
c/o Kungsgatan 34
903 25 UMEÅ

Tillstånd enligt naturvårdslagen och miljöskyddslagen till ny bergtäkt inom fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 (Etapp 1) i Umeå kommun (8 bilagor)

BeslutTillstånd enligt naturvårdslagen

Länsstyrelsen meddelar Er tillstånd enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822) att **t o m den 30 juni 2006** bedriva täkt av fast berg, sten och grus på fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 (Etapp 1) i Umeå kommun.

Tillståndet gäller för uttag av **1 033 500 ton** (390 000 fm³) berg samt **70 000 ton** (35 000 fm³) sten och grus. Brytningsområdets areal är ca 38 000 m². Verksamhetsområdets gräns har markerats på bilagda utdrag ur ekonomisk karta med en heldragen röd linje.

Länsstyrelsen förutsätter att verksamheten inte innebär intrång i enskild eller allmän rätt. **Tillståndet får inte tas i anspråk förrän det vunnit laga kraft.**

För att begränsa företagets skadliga inverkan på naturmiljön, förenas tillståndet med följande villkor. I villkoren angivna beteckningar och färger har markerats på bilagda kartor.

1. Innan arbetena påbörjas skall samråd ske med täktkontrollanten i Umeå kommun, 090- 161674.
2. En omgång av täktillståndet, inklusive bilagor, skall finnas tillgänglig vid täkten och förvaras av platsansvarig.
3. Gränsen för både verksamhets- och brytningsområdet skall i terrängen utmärkas på väl synligt sätt med rör målade i signalfärg innan brytning påbörjas. Fixpunkter skall på motsvarande sätt utmärkas med vitmålade rör.

4. Den 1998-01-29 reviderade täktplanen skall gälla med följande ändringar och förtydliganden.
5. Brytningsområdet skall avbanas och efterbehandlas efter hand som arbetet i täkten fortskrider. Vid avbaning skall sådant material som skall användas vid efterbehandlingen uppläggas i ordnade upplag. Materialet skall vid efterbehandlingen utbredas över området. Efterbehandlingen skall slutföras inom tillståndstiden.
6. På arbetsplatsen skall hållas god ordning. Stubbar och andra trädrester skall nedkrossas och användas vid efterbehandlingen. Kvarvarande sten skall efter hand nedschaktas inom brytningsområdet. Förslitet materiel, skrot o dyl skall omhändertas.
7. Upplag får inte placeras så att material kan hamna utanför verksamhetsområdet, i riktning mot fångstgropsystemet.
8. Brytning får inte bedrivas närmare högsta grundvattenyta än en meter.
9. Brytningsområdets slänter får inte ges en brantare lutning än 1:3. De skall avrundas mjukt vid släntkrön och släntfot samt i övrigt mjukt anpassas till angränsande terräng.
10. Beståndet av blåsippor längs planerad utfartsväg får, i enlighet med vad Ni åtagit Er, inte påverkas vare sig av förstärkning av utfartsvägen, eller av transporter på vägen. Uppstår behov skall passagen förbi blåsipporna asfalteras och ytterligare åtgärder vidtas mot damning från transporterna, såsom täckta släp.
11. Permanent stängsel skall finnas uppsatt runt brytningsfronten.
12. Mellan angränsande täktområden får inte restpartier i form av plintar lämnas kvar utan sådana skall nedschaktas så att en mjuk avjämning sker mellan de angränsande täktbottnarna.
13. Brytningsområdets botten skall vid efterbehandlingen avjämnas och utformas så att bestående vattensamlingar eller försumpningar inte uppkommer. Vid smärre utfyllnader och utjämning av täkten skall rena jord-, grus- och bergmassor användas.
14. När täkten efterbehandlats i enlighet med ovanstående villkor och då eventuella upplag bortförts skall Ni ombesörja att skogsplantering sker efter samråd med skogsvårdsstyrelsens skogsvårdskonsulent på berört distrikt.

15. Ifall förhållandena är för ogynnsamma för att vegetation skall etableras på ett tillfredsställande sätt i täktområdet enbart med hjälp av skogsplantering, skall täktområdet först besås med gräs.

16. Sedan täktarbetet avslutats och efterbehandlingen enligt villkoren verkställts skall anmälan omedelbart ske till kommunens täktkontrollant för besiktning.

17. Uppkommer fråga om avvikelse från den godkända täktplanen eller de villkor som meddelats skall tillstånd för detta sökas hos Länsstyrelsen.

18. Om verksamheten avslutas innan tillståndstidens utgång skall anmälan om detta göras till Länsstyrelsen.

19. Om Ni vill överlåta tillståndet till någon annan fordras ny ansökan. Ni är ansvarig för täktverksamheten tills Länsstyrelsen har godkänt övertagandet.

20. Enligt 27 a § naturvårdsförordningen (1976:484) föreligger uppgiftsskyldighet beträffande dels vem som vid varje tidpunkt är exploatör av täkten, dels produktionen av bl a sten, grus, sand och morän. Exploatörsuppgift skall lämnas till Länsstyrelsen genast vid varje förändring medan produktionsuppgift skall lämnas senast den 28 februari årligen.

Villkoren kan enligt 18 § femte stycket naturvårdslagen komma att ändras om de visar sig otillräckliga för att skydda naturmiljön. Vissa allmänna skyldigheter anges i bilaga.

En av Länsstyrelsen godkänd säkerhet på 120 000 kronor har ställts.

Täktavgift

Länsstyrelsen fastställer enligt förordningen (1984:381) om täktavgift, avgiften till **286 910 kronor** beräknad på den totala uttagsmängden 1 103 500 ton. *Betalningsplan: 20 910 kronor skall betalas senast den 11 december 1998. Därefter skall 88 666 kronor betalas den 31 december 2001, den 31 december 2003 och den 31 december 2005.*

Vid denna uppdelade betalning tillkommer statlig utlåningsränta.

Tillstånd enligt miljöskyddslagen

Länsstyrelsen meddelar Er tillstånd enligt miljöskyddslagen att bedriva täkt av fast berg inom fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 i

Umeå kommun. Årligen får produktionen (uttaget) av fast berg vara högst 100 000 ton.

Länsstyrelsen erinrar om att meddelat tillstånd enligt miljöskyddslagen inte befriar från skyldighet att iaktta vad som i annan författning föreskrivs om den verksamhet, som omfattas av tillståndet.

Bergtäktverksamheten skall ha satts igång senast den 29 juni 2006, innan tillståndet tillståndet till täkt enligt naturvårdslagen förfaller. Har verksamheten inte påbörjats dessförinnan förfaller detta tillstånd enligt miljöskyddslagen.

För tillståndet gäller följande villkor:

1. Om inte annat framgår av nedan föreskrivna villkor skall verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Ni uppgett och slutligt åtagit Er enligt de ansökningshandlingar som successivt inlämnats. Ändringar i verksamheten som kan beröra detta beslut får inte ske utan att tillsynsmyndigheten i god tid underrättas.
2. Verksamheten i bergtäkten i form av avtäckning, borring, krossning, sprängning, sortering, hantering av upplag, lastning och uttransporter till väg 633 får endast bedrivas vardagar, kl. 0700-1800.
3. Buller från verksamheten skall begränsas så att det sammanlagt som riktvärde inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bebyggelse än 45 dBA. Under det första verksamhetsåret, i samband med etableringen, får dock den ekvivalenta ljudnivån som riktvärde vara högst 50 dBA.
4. Luftstöt vågor till följd av sprängning får vid bebyggelse inte överskrida riktvärdet 200 Pa (140 dBLIN rel 20 mikroPa), uttryckt som reflektionstryck.
5. Sprängning får endast ske vid i förväg bestämd tidpunkt, som meddelats de närboende och efter tydlig, inomhus hörbar, förvarningssignal. Vibrationshastighet till följd av sprängning får inte överskrida riktvärdet 2 mm/s i vertikal led, som toppvärde i sockel på bottenvåning i närbelägen bebyggelse.
6. Vatten från krossanläggning, bevattnade upplag samt förorenat dag- och dräneringsvatten skall ledas till en sedimentationsanläggning. Därifrån skall vattnet återanvändas så långt det är möjligt, utan att sedimentationsanläggningens funktion försämras.

7. Ni skall vidta åtgärder för att förhindra utsläpp av olja från verksamheten. Sedimentationsanläggningen skall vara utrustad med anordning för effektiv oljeavskiljning.
8. I utgående vatten från sedimentationsanläggningen får, som riktvärde vid enstaka prov, utsläppet av nitratkväve inte överstiga 10 mg/dm^3 och utsläppet av suspenderade ämnen inte överstiga 10 mg/dm^3 .
9. Borrutrustning skall vara försedd med anordningar för uppsugning och uppsamling av damm. Vid problem med diffus damning från verksamheten skall t ex transportvägar bevattnas i erforderlig omfattning. Salter, t ex kalciumklorid, får dock inte användas.
10. Transporter till och från täkten får, i enlighet med vad Ni åtagit Er, bara ske via utfartsväg väster om Kvarnhusberget. Befintlig källa intill planerad utfartsväg får inte skadas, när utformning sker av utfartsvägens anslutning till väg 633.
11. Stenmaterial skall vattenbegjutas före krossning. Krossanläggningen inkl transportörer skall vara inkapslade och luftavsugas genom textila spärrfilter. Fallrör eller motsvarande skall finnas mellan transportörer och upplag. Mängden stoft i utgående luft från krossverk får inte överstiga 20 mg/m^3 normal torr gas.
12. Hantering av brandfarliga vätskor skall ske på sådant sätt att spill och läckage förhindras. Åtgärderna skall ske i huvudsaklig överensstämmelse med Naturvårdsverkets Allmänna råd 90:17 "Skydd mot vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor". Vätskorna skall förvaras under tak på hårdgjord yta med en invallning som rymmer hela den förvarade vätskans volym. Oljehantering samt tankning av fordon och maskiner får endast ske på hårdgjord yta. Farligt avfall skall regelbundet utan mellanlagring borttransporteras till deponeringsanläggning av behörig transportör.
13. Fullständigt förslag till kontrollprogram för verksamheten skall inges till tillsynsmyndigheten senast i samband med produktionsstarten. Förslaget skall bl a omfatta kontroll (noll-prov) av samtliga brunnar i anslutning till täktområdet, kontroll av vattenkvaliteten i Rödån samt provpunkter för mätning av buller och vibrationer inom- och utomhus i berörd bebyggelse.
15. Ni skall efter avslutad täkt i samråd med tillsynsmyndigheten vidta de skyddsåtgärder som denna finner lämpliga.

16. Länsstyrelsen överläter med stöd av 20 § miljöskyddslagen åt tillsynsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om:

- tillfällig förlängning av arbetstiden, om den finner det lämpligt och det finns särskilda skäl. Förlängning av tiden för uttransport får dock ej ske under juli månad.
- hantering av brandfarliga vätskor och eventuella skyddsåtgärder vid spill och läckage. Vid förekommande spill och läckage skall tillsynsmyndigheten och kommunens räddningstjänst omedelbart underrättas.

Tillståndet enligt miljöskyddslagen får inte tas i anspråk förrän det vunnit laga kraft.

Ansökan

Markägarna Mats-Olov Karlsson, Torbjörn Wennebro och Nils Häggström har gemensamt ansökt om tillstånd till bergtäkt inom fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 i Umeå kommun. Den planerade bergtäkten är belägen på Kvarnhusbergets nordöstra sida, ca 2,5 km öster om väg 363 och byn Rödånäs samt drygt 3 km öster om Vindelälven. Årligt uttag av berg (produktion) beräknas maximalt bli 100 000 ton. I avvaktan på förstärkning av bron över Rödån till bruksklass 1 (60 tons fordon) begränsas dock årsproduktionen till 80 000 ton. Den första brytningsetappen omfattar ca 390 000 m³ berg och ca 35 000 m³ naturgrus på en yta av ca 38 000 m². Enligt upprättad täktplan finns det möjlighet att inom planerat brytningsområde med sju etapper totalt ta ut ca 6 100 000 m³ berg på en yta av ca 208 000 m². Bergtäkten är tänkt att kunna ersätta befintliga naturgrustäkter och försörja stora delar av Vindelns kommun samt nordvästra delen av Umeå kommun med ballastmaterial.

Allmänt om verksamheten

Uttagen av bergmaterial avses att göras i nordostslutningen på Kvarnhusberget. Inom bergets högdal kommer en skyddszon med befintlig vegetation att bevaras under samtliga planerade brytningsetapper. Enligt täktplanen kommer uttagen inom Etapp 1 att ske ner till en täktbottennivå på + 230 m. Brytningen påbörjas i nordvästra hörnet av etappen och drivs sedan parallellt med bergets slutning. Avsikten är att inledningsvis skapa en närmare 40 000 m² stor plan, som är avskärmd mot väster, söder och öster av bergbranter.

Produktionen bedöms pågå 4-6 månader per år och ej bli kontinuerlig, men huvudsakligen infalla under barmarkssäsongen från maj till oktober. Bergbörning beräknas pågå kl. 0700-1800 under ca 1 vecka i taget, varefter sprängning och krossning sker. Produktion av 100 000 ton beräknas fordra 5-7 sådana veckoperioder med börning. Antal sprängsalvor beräknas följaktligen också bli 5-7 per år.

Mobila krossverk beräknas vara i produktion ca 200 dagar per år. Vid normal produktion kommer krossning att ske i 2-skift, kl. 0700-1800. Vid t.ex. större vägprojekt i närheten kan dock krossning under kortare perioder komma att ske kl. 0700-2200. Uppställning av krossverk planeras inledningsvis ske i dalgången nordväst om planerad brytningsfront, med en erforderlig skyddsvall mot fastigheten Stenvall 1:8. Kommande brytning anses skapa förutsättningar för alternativ uppställning av krossverk bakom bullerdämpande bergkanter. Efter de första åren planeras också att strömförsörjningen med dieselaggregat ska ersättas med el från det allmänna kraftnätet.

Uttransport från upplagen med krossat material kommer att ske under hela produktionsperioden. Enligt ansökningshandlingarna ska ingen asfaltstillverkning eller tvättning av material ske i tåkten.

Topografi, naturvärden, geologi, hydrologi etc

Tåktområdet ligger inom Norrlandsterrängens kuperade övergångszon, strax utanför Vindelälvens dalgång. Kvarnhusberget har en valryggsform utsträckt i nordvästlig riktning, skapad under påverkan av inlandsisen. Berget avgränsas mot väster och sydväst av Rödån och Varmvattenbäckens dalgångar, mot norr av Harabergsmyran. Bergets högsta delar ligger ca 270 möh, vilket är över den s.k. högsta kustlinjen (HK). Nedanför HK har det forntida havets vågor blottat hälltytor och omlagrat jordarterna. Bergets sydvästsuttning har höga naturvärden främst knutna till vegetation och fågelliv. Marken är här näringsrik och genomsilad av rörligt grundvatten. De finsediment som avsatts nedanför berget i dalgången är uppodlade. Bergets nordostsida, där tåkten ska etableras, är delvis avverkad och består i övrigt mest av impediment. Det finns dock på bergets västra sluttning i direkt anslutning till planerad utfartsväg, Granbäcksvägen (se nedan), ett bestånd av blåsippor. På berget förekommer rörligt friluftsliv.

Ungefär 30 % av bergvolymen inom brytningsområdet bedöms bestå av s.k. kvartsmylonit, som har mycket goda mekaniska egenskaper och uppfyller Vägverkets krav för användning i beläggningar med mycket hög trafikintensitet (s.k. kulkvarnsvärde 7-11). I övrigt tycks för Umeåområdet vanlig glimmerrik gnejs dominera, men det förekommer också partier med finkornig granit av god kvalitet (kulkvarnsvärde 11-15).

Vattendelaren går i nordvästlig riktning uppe på berget, huvudsakligen ovanför tåktområdet. Årlig avrinning beräknas till 400 mm/år från en yta av 32 ha, varav etapp 1 med upplagsplaner utgör 7 ha. Ytavrinningen sker mot Harabergsmyran och vidare mot norr till Rödån. Rödån rinner ut i Vindelälven. Enligt en geofysisk flygmätning tycks större sprick- och krosszoner finns i nordvästlig och nordostlig riktning längs lågpartierna runt berget. Inom planerat tåktområde tycks det bara finns sprickor i cm- till dm-skala i

främst riktningen NV-NNV. Berörda bergarter har normalt låg grundvattenkapacitet.

Kommunala planer, bebyggelse, brunnar, fasta anläggningar etc

Täkten ligger utanför detaljplanerat område. Från brytningområdets gräns är det är till närmaste bostadshus mot söder ca 550 m (Heleneborg), mot öster ca 750 m (fastigheten Stenvall 1:8) och mot nordväst ca 2 km (fastigheten Grannäs 1:9). På syd- och sydvästsidan av berget finns ett 10-tal vattentäkter, i form av bergborrade eller grävda brunnar samt källor. En grävd brunn ligger öster om berget och en vattenkälla, som f n inte tycks användas, ligger alldeles intill ny planerad utfart för Granbäcksvägen.

Ca 400 m öster om täktområdet finns en 400 kV-luftledning, som inte bedöms påverkas.

Inga fasta fornlämningar ligger inom verksamhetsområdet. Verksamhetsområdets gräns har justerats så att ett angränsande fångstgropsystem inte berörs.

Upplag, utlastning, uttransport, transportvägar etc

Förkrossat material flyttas med hjälp av hjullastare alternativt bandtransportör till efterföljande två krosssteg. Slutprodukterna lastas sedan på transportbilar eller bärs till upplag. Uppbyggnad av materialupplagen beräknas ske under augusti-november och upplagen bedöms omfatta maximalt 25 000 m³. Produktionen bedöms kräva två lastmaskiner.

Under ett etableringsskede på 2-3 månader avser man att använda befintlig skogsväg från väg 640 mellan Rismyran och Milan, medan en ny transportväg färdigställs. Längs den befintliga skogsvägen beräknas maximalt 50 000 ton transporteras ut. Ny transportväg planeras bli Granbäcksvägen, som ansluter till väg 633 på Kvarnhusbergets västra sida. Denna väg ska förstärkas, breddas och förlängas samt anslutas till väg 633 strax öster om dammen vid Kvarnsvedjan. Anslutningsplatsen, som bestämts i samråd med en representant för Vägverket Region Norr, ligger över 100 m från närmaste bostadshus. Från anslutningsplatsen är det ca 1,8 km till väg 363. Sökanden är ägare till fastigheterna som berörs av vägen, förutom till fastigheten Kvarnsvedjan 2:6 där man har ett nyttjanderättsavtal med ägaren. Trafikintensitet vid en jämn årsproduktion på 100 000 ton under ca 200 dagar beräknas bli i genomsnitt ca 34 fordon per dygn (17 lastade och 17 olastade fordon). Vid t.ex. större vägprojekt i närheten kan dock trafikintensiteten under kortare tider uppgå till ca 50-60 fordon per dygn. Mängden last per fordon kommer att variera, t ex beroende på avståndet till avsättningsplatsen. Tillstånd för anslutning till allmän väg kommer att sökas.

Efterbehandlingsplan

Slutlig efterbehandling kan ske på olika sätt. Man kan direkt vid brytningen utforma slänter så en acceptabel lutning erhålls. Man kan också använda obrukbara överskottsmassor från täktområdet, såsom avtäckning, skutsten och stenmjöl, för att få en släntlutning flackare än 1:3. Man kan också överväga att deponera "rena", icke användbara massor från byggprojekt eller liknande som annars läggs på den av kommunen anvisade masstippen för jord och sten vid Tavelstö. Miljömässiga och ekonomiska samordningsvinster kan på detta sätt skapas genom att nyttja tomma returtransporter för transport av jord- och stenmassor. Efterbehandlings- / återfyllningsarbetet kan påbörjas så snart etapp 2 brutits ut, för att sedan ske fortlöpande. Alternativt nyttjande av området efter avslutad täkt bör planeras i samråd med berörda myndigheter, fastighetsägare och närboende.

Sökandens bedömning av miljökonsekvenserna av verksamheten

Sökanden framhåller sammanfattningsvis tre positiva konsekvenser om tillstånd till bergtäkten medges: bergmaterialets goda kvalitet innebär att det kan ersätta icke förnybart naturgrus, luftföroreningarna kan i ett regionalt perspektiv minska eftersom bergmaterialet kan ersätta annat långtransporterat högkvalitativt bergmaterial, samhällsekonomiska vinster kan fås genom förbättrad konkurrens på ballastmarknaden när en ny fristående aktör etablerar sig.

Sammanfattningsvis framhåller sökanden följande negativa konsekvenser av bergtäktetableringen: intrång i naturmiljön och landskapsbilden, ökade lokala miljöstörningar från ökad trafikmängd med tillhörande luftföroreningar, buller och vibrationsstörningar samt ökad risk för petroleumföroreningar i vattenmiljön.

Sökandens samlade bedömning är dock att de positiva konsekvenserna överväger över de negativa. Materialbehovet inom grusförsörjningsområdet kvarstår oberoende av om den planerade bergtäkten öppnas. Den planerade bergtäktens läge och utformning samt föreslagna skyddsåtgärder bedöms medföra att "miljöstörningarna och påverkan på olika intressen i omgivningen kan minimeras."

Samråd, handläggning, remisser, offentligt sammanträde etc

Sedan sökanden haft förhandssamråd med Länsstyrelsen 1996-03-07 (dnr 2330-13341/96), valde sökanden att påbörja en ansökningsprocess ang tillstånd till ny bergtäkt inom rubricerade fastigheter.

Sökanden höll ett informationsmöte för allmänheten 1996-05-23. Därefter lämnades en ansökan om tillstånd enligt miljöskydds- och naturvårdslagen in till Länsstyrelsen.

Länsstyrelsen föreslog i skrivelse daterad 1997-04-08 vilka kompletteringar som borde ske för att ansökningen skulle kunna kungöras.

Sökanden inkom med kompletteringar 1997-05-20 och höll ett andra informationsmöte för närboende 1997-06-05. Därefter kungjordes ansökningen i lokalpressen och skickades på remiss.

Vägverket Region Norr yttrade sig, liksom Kommunstyrelsens planeringsutskott och Miljö- och hälsoskyddsnämnden. Sju skrivelser inkom från närboende.

I anledning av inkomna yttraden begärde Länsstyrelsen i föreläggande 1997-11-28 att sökanden skulle inkomma med kompletteringar och revideringar av miljökonsekvensbeskrivningen samt ansökningshandlingarna enligt miljöskyddslagen.

Sedan sökanden inkommit med kompletteringar och kommentarer, kungjordes ansökningen på nytt i lokalpressen, och skickades på remiss. Två exemplar av handlingarna förvarades också hos lokala livsmedelsbutiker.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden yttrade sig igen. Det inkom också nya skrivelser från närboende.

Länsstyrelsen anordnade 1998-09-03 ett offentligt sammanträde.

Gällande bestämmelser

Enligt 2 kap 1 § naturresurslagen (1987:12) skall mark- och vattenområden användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

För täkt av berg, sten, grus eller andra jordarter för annat ändamål än markägarens husbehov krävs tillstånd enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822). Tillstånd meddelat enligt naturvårdslagen får inte tas i bruk innan det vunnit laga kraft. Täktavgift fastställs enligt förordning om täktavgift (1984:381). Enligt 27 a § naturvårdsförordningen (1976:484) föreligger uppgiftsskyldighet beträffande produktion av berg, sten, grus, sand, morän och torv.

För bergtäkt med en total produktion (uttag av berg) överstigande 100 000 ton, om produktionen överstiger 25 000 ton/år, krävs tillstånd enligt 10 och

17 §§ miljöskyddslagen (1969:387) samt 3 § miljöskyddsförordningen (1969:364) jämförd med punkt 29.01 i bilaga till förordningen. Beslut i fråga om tillstånd blir gällande när det vunnit laga kraft - 49 § miljöskyddslagen.

Bestämmelserna i miljöskyddslagen innefattar även skydd för grundvatten. Kungörelse med föreskrifter om skydd mot vattenförorening vid hantering av brandfarliga vätskor (SNFS 1990:5, MS:25) har utfärdats av Naturvårdsverket. Farligt avfall (tidigare benämnt miljöfarligt avfall) skall transporteras och tas omhand av företag med behöriga tillstånd - 12 och 22 §§ förordning om farligt avfall (1996:971).

Innan en ansökan om tillstånd inlämnas till prövningsmyndigheten skall sökanden enligt 12 a § miljöskyddslagen i skälig omfattning och på lämpligt sätt samråda med de statliga och kommunala myndigheter och enskilda som kan ha intresse i saken.

Förordningen om miljökonsekvensbeskrivningar (1991:738) är tillämplig vid prövning av bergtäktverksamhet både med stöd av 25 § naturvårdsförordningen och 13 § miljöskyddslagen.

Sedan 1992-07-01 skall Länsstyrelsen enligt länsstyrelseinstruktionen (1997:1258) främja konkurrensen i länet.

Information

Enligt 38 b § miljöskyddslagen skall utövare av tillståndspliktig miljöfarlig verksamhet enligt samma lag varje år lämna in en miljörapport till tillsynsmyndigheten. Naturvårdsverket har meddelat särskilda föreskrifter (SNFS 1993:1, MS:57) och allmänna råd (94:1) om miljörapport.

Om riktvärde överskrids eller kan komma att överskridas ankommer det på tillståndshavaren att genast vidta lämpliga åtgärder så att villkorsöverskridande undviks. Tillståndshavaren skall omedelbart föreslå åtgärder och samråda med tillsynsmyndigheten i frågan.

Underlåtelse att iaktta meddelade bestämmelser eller villkor rörande täktverksamhet kan medföra straffpåföljd.

Tillsynsmyndigheten enligt miljöskyddslagen, f n Miljö- och hälsoskyddsnämnden, prövar i särskild ordning om kontrollprogrammet kan godkännas. Tillsynsmyndigheten prövar också om ändringar som berör verksamheten kräver anmälan eller om tillstånd måste sökas.

Fråga om årlig avgift för myndighetsverksamhet enligt miljöskyddslagen handläggs av tillsynsmyndigheten i särskild ordning.

Beträffande kemikaliehanteringen i stort vill Länsstyrelsen erinra om den skyldighet som gäller envar enligt lagen om kemiska produkter att undvika kemiska produkter som kan ersättas med mindre farliga sådana.

Länsstyrelsens motivering

Informations- och samrådsskyldigheten enligt 12 a § miljöskyddslagen har uppfyllts.

Påverkan på naturmiljö, landskapsbild och friluftsliv

Planerad brytning medför ingen direkt påverkan på den från naturvårdssynpunkt värdefulla sydväxtbranten på Kvarnhusberget. Beståndet med blåsippor intill framtida utfartsväg torde kunna skyddas, genom inventering och utmärkning i terrängen (vid behov instängsling enligt Ert åtagande) före vägförstärkningen och genom åtgärder mot damning sedan vägen färdigställt. Landskapsbilden torde ej påverkas från bebyggelse eller allmän väg. Vidare konstaterar Länsstyrelsen att Umeå kommun inte framhållit det rörliga friluftslivet i sina yttranden. Länsstyrelsen bedömer att det inte framkommit uppgifter som talar för att det berörda området har särskilda värden för det rörliga friluftslivet.

Miljöstörningar från trafik relaterad till tälkten

Det kan konstateras att andelen tung trafik kommer att öka mycket kraftigt längs allmän väg 633 ut till väg 363, även om antalet passager inte blir så stort i absoluta tal. Länsstyrelsen bedömer att dessa fordonspassager kan orsaka påtagliga bullerstörningar, och även komfortstörande vibrationer ifall vägbanan är ojämn. Påverkan av trafik till och från tälkten ska beaktas vid lokaliseringsprövningen enligt 4 § miljöskyddslagen. Emellertid har antalet boende längs väg 633 som drabbas av kännbara miljöstörningar kraftigt reducerats, eftersom Ni åtagit Er att anlägga en ny transportväg som ansluter till väg 633 öster om dammen vid Kvarnsvedjan.

Trots åtagandet kvarstår dock att boende väster om transportvägen kan komma att drabbas av visst miljöstörande buller och vibrationer. Den omständigheten att antalet boende som störs på detta sätt väsentligt minskat på grund av den nya transportvägen medför, enligt Länsstyrelsens mening, att det inte är oförenligt med miljöskyddslagens bestämmelser att lämna tillstånd till tälkten. Länsstyrelsen har då även beaktat att det är fråga om störningar från trafik på en allmän väg relativt långt från den egentliga verksamheten, produktion av bergkross. Vägverket Region Norr har, i egenskap av väghållare och därmed miljöansvarig för väg 633, inte avstyrkt bifall till tälkten.

Genom lämplig utformning av utfartsvägen och dess anslutning till väg 633 bör riskerna vara små för vattenförorening från petroleumprodukter, t ex till följd av olyckstillbud.

Av störningsskäl bör ingen utfartstrafik från tälkten passera genom byn Kvarnsvedjan, utan alla transporter bör gå väster om Kvarnhusberget.

Buller och vibrationer från verksamheten inom tälktområdet

Länsstyrelsen har tagit del av smalbandsanalyser från mätningar i länet, där det framgår att det finns skarpa toner i buller från grus- och bergkrossverk. Enligt Svensk Standard (SEN-normen 590111) är en ton tydligt hörbar, en "ren ton", redan när tonens ljudnivå överstiger den sammanlagda ljudnivån inom skarp kritisk bandbredd. Buller med rena toner bör betraktas som mer störande än bredbandigt buller. Länsstyrelsen betraktar också ljudmiljön runt tälktområdet som störningskänslig, eftersom bakgrundsnivån är mycket låg. Detta, i kombination med hörbara toner i bullret från krossning, motiverar att den ekvivalenta ljudnivån när hela verksamheten är igång inte bör överstiga 45 dBA. Länsstyrelsen bedömer vidare att förväntade bullernivåer, trots bullerdämpande åtgärder, gör att verksamheten inte bör pågå efter kl. 1800. Däremot bör den ekvivalenta ljudnivån under ett etableringsskede få uppgå till 50 dBA, innan möjligheterna till bullerdämpning blir bättre.

Länsstyrelsen anser att den maximala vibrationshastigheten vid sprängning inte bör överstiga de högsta nivåer som Ni uppgett kan uppstå.

Påverkan på yt- och grundvatten samt brunnar

Ytvattenflödet via sedimentationsanläggningen och angränsande våtmark bör göra att påverkan på vattenkvaliteten i Rödån blir begränsad. Beräknat spill av fritt kväve vid brytning av Etapp 1 motsvarar ungefär dubbla mängden kvävetillskott jämfört med en skogsgödsling av engångskaraktär.

Enligt Er redovisning på det offentliga sammanträdet kommer tälkten inte att påverka berget som vattendelare. Emellertid framgår det av upprättad tälktplan, med dess 7 etapper, att maximal brytning och släntjustering går över vattendelaren. Då finns det risk för påverkan av grundvattenflödet till brunnar och vegetation i sydvästbranten. Vid maximalt uttag enligt tälktplanen uppskattar Länsstyrelsen att ca 5 hektar kommer att dräneras mot nordost istället för mot sydväst, vilket motsvarar en avrinning på ca 20 000 m³ per år. Man kan också befara en lokalt sänkt grundvattenyta efter denna brytning längst upp på berget på grund av snabbare avrinning och sämre infiltration efter avverkning, avtäckning samt uttag. Det är även oklart hur fukthållande vegetation ska återetableras, beroende på ringa tillgång på morän och svårigheter att transportera material upp till toppen på berget. Befintlig infiltration via berggrunden i bergets högdal torde inte heller vara försumbar, då den från kvalitets synpunkt sämre glimmergnejsen sannolikt är mer vattenförande än den högkvalitativa kvartsmyloniten som kommer att brytas längre ner i slutningen inom bl a Etapp 1. Länsstyrelsen ställer sig alltså mycket tveksam till en framtida brytning, som går över vattendelaren.

Sammanfattning

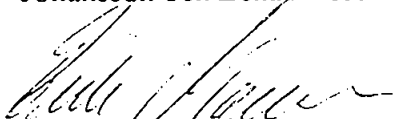
Länsstyrelsens samlade bedömning är att tillstånd till bergtäkten med föreskrivna villkor inte står i strid med miljöskydds- och naturvårdslagens tillåtlighetsregler. Länsstyrelsen anser dock att den totala uttagsvolymen berg bör begränsas i förhållande till upprättad täktplan. Om planerade uttag av berg med sämre kvalitet (betecknat som "glimmergnejs" på bilaga 4 i ansökningshandlingarna) inte medges, minskar ingreppet i naturmiljön samtidigt som miljöstöringarna begränsas. Därför torde täktplanen behöva revideras och begränsas efter uttag av Etapp 1, så att brytning och efterbehandling inte går över vattendelaren.

Från konkurrenssynpunkt är det positivt att Ni inte tillhör de dominerande koncernerna inom täktbranschen i Umeåregionen. Länsstyrelsen strävar att, inom ramen för gällande miljölagstiftning, motverka uppkomsten av regionala monopol där ett fåtal företag har mycket höga marknadsandelar.

Beslut enligt naturvårdslagen kan överklagas hos Regeringen, miljödepartementet, angående täktillståndet med dess villkor och hos Länsrätten angående täktavgiften, se bilagor.

Beslut om kungörelsedelgivning och hur man överklagar beslutet enligt miljöskyddslagen hos Koncessionsnämnden för miljöskydd, se bilaga.

I detta ärende har Erik Marell beslutat. Föredragande har varit Erland Sköllerhorn. I den slutliga handläggningen har också Percy Gustavsson, Tomas Johansson och Lena Nilsson deltagit.

Erik Marell

Erland Sköllerhorn
090-10 73 62

Bilagor

- Täktverksamhet, allmänna skyldigheter
- Översiktskarta
- Utdrag ur ekonomisk karta
- Täktplan
- Faktura, täktavgift
- Hur man överklagar beslutet enligt naturvårdslagen (2 bilagor)
- Beslut om kungörelsedelgivning och hur man överklagar beslutet enligt miljöskyddslagen (1 bilaga)

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Miljövård

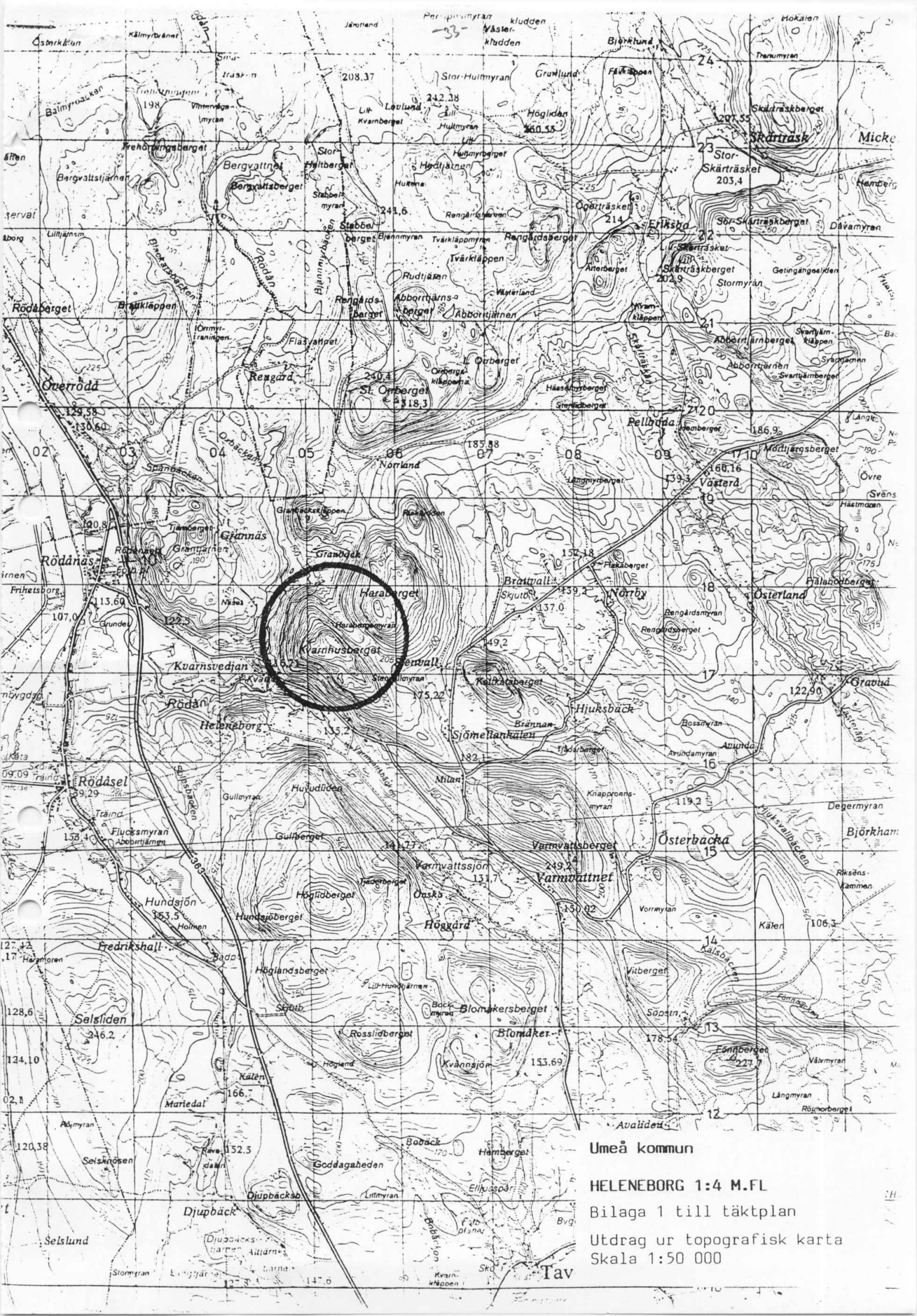
BESLUT

Datum
1998-11-16

Beteckning
2330-7254/96

15

Kopia till
Kommunkansliet, bevis emotses
Miljö- och hälsoskyddsnämnden + täktplan + kartor
Kopia till
Naturvårdsverket + översiktskarta + ek karta + kungörelsedelgivning
Vägverket Region Norr, Björn Hedman, Box 809, 971 26 Luleå + översikt-
skarta + ek karta
Umeå kommun, fastighetsregistermyndigheten KSRM, 901 84 Umeå + över-
siktskarta + ek karta
Sören Alfredsson, Rödånäs 609, 922 67 Tavel sjö
Harriet Larsson m fl, Rödåsel 155, 922 67 Tavel sjö
Rödånäs intresseförening, c/o Berit Frank Lundström, Rödånäs 43, 922 67
Tavel sjö
Karl-Gösta och Solveig Olofsson, Kvarnsvedjan 52, 922 67 Tavel sjö
Jeannette Hägglund, Box 477, 901 09 Umeå
Nils-Olov och Malin Nilsson, Kvarnsvedjan 40, 922 67 Tavel sjö
Stellan Säfström m fl, Sjomellantjälen, 922 67 Tavel sjö
Håkan Olausson m fl, Stenvall, 922 67 Tavel sjö
Tore Elofsson m fl, Milan, 922 67 Tavel sjö
Mattias Berglund och Maria Sjöberg, Kvarnsvedjan 42, 922 67 Tavel sjö
Kartregistret + ek karta
Lokala skattekontoret, Umeå, Bernt Sehlin
Särskilda skattekontoret, 771 83 Ludvika
Ekonomi, Britta Lindström
Exp
TJ
ES

Umeå kommun

HELENEBORG 1:4 M.FL

Bilaga 1 till täktplan

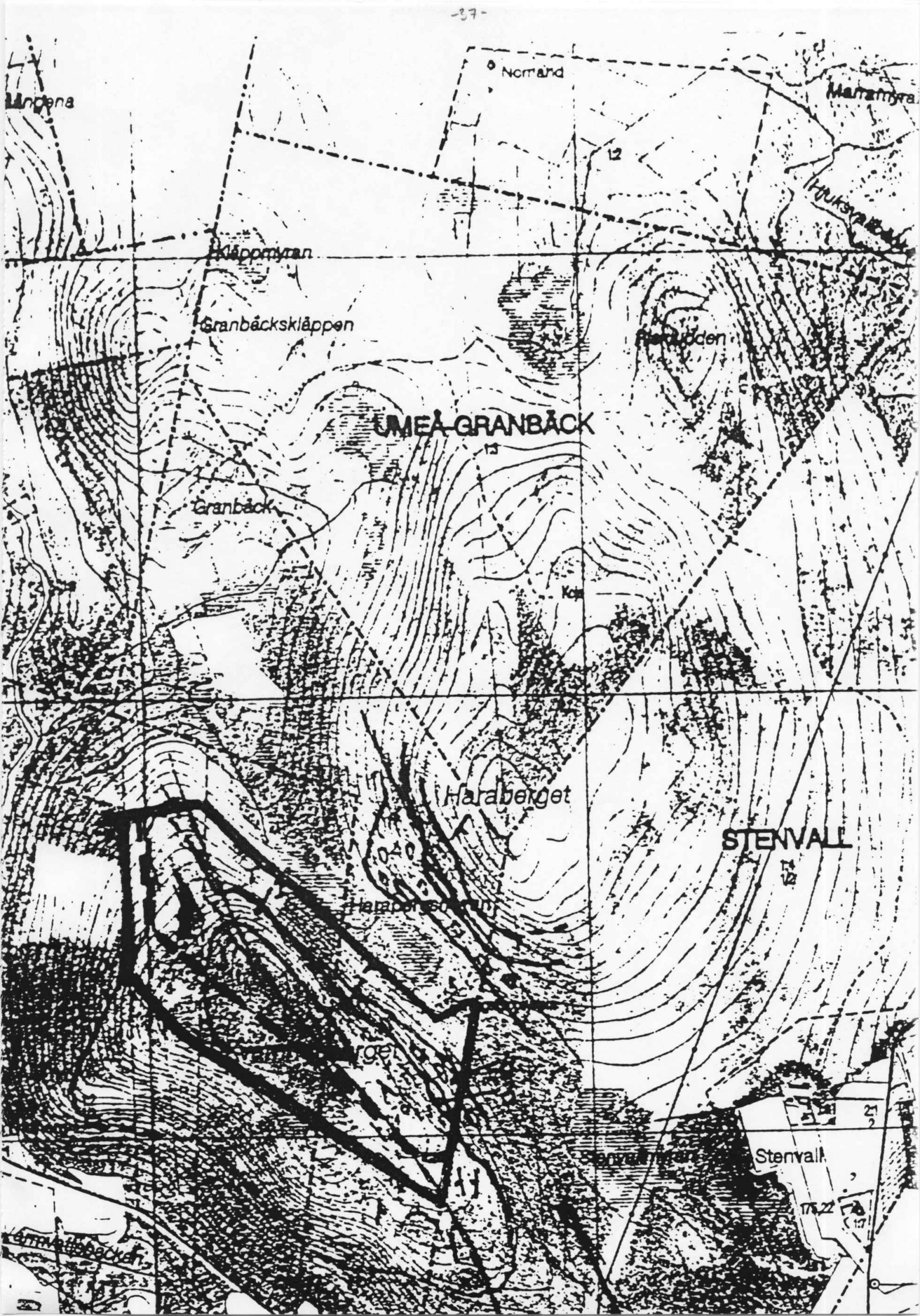
Utdrag ur topografisk karta

Skala 1:50 000

Tav

Umeå kommun
HELENEBORG 1:4 M.FL
Bilaga 2 till täktplan
Utdrag ur Gula kartan
Skala 1:20 000

Norrand

Lindena

Maranmyra

Klappmyran

Granbäckskläppen

Haraböden

UMEÅ GRANBÄCK

Granbäck

Haraberget

STENVALL

Harabergsån

Stenvall

Stenvallsbäcken

Länsstyrelsen
Västerbottens län
Miljövård

Lantmäterimyndigheten Umeå kommun	
1998 -12- 2 8	
Dnr STADSBYGGNADS KONTORET UMEÅ	
1998 -12- 2 9	
Dnr	

Datum
1998-12-22

Beteckning
2330-12753/98
TDS 80:189

Regeringen,
Miljödepartementet

103 33 STOCKHOLM

Överklagningar av beslut om tillstånd enligt naturvårdslagen till ny bergtäkt inom fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 (Etapp 1) i Umeå kommun (3 bilagor)

De två överklagningen av Länsstyrelsens beslut 1998-11-16 enligt 18 § naturvårdslagen (1964:822) har inkommit i rätt tid.

En överklagning har samtidigt skett till Koncessionsnämnden för miljöskydd, av Länsstyrelsens beslut om tillstånd till täkten enligt miljöskyddslagen (1969:387). Länsstyrelsen har sänt samtliga originalhandlingar till Koncessionsnämnden för miljöskydd, och skickar endast kopior av centrala delar av ärendet till Er.

Länsstyrelsens motiv för detta förfarande är att Länsstyrelsen saknar resurser för att hinna kopiera upp samtliga handlingar innan överklagningen bör ha inkommit till Er. Vidare torde de klagande inte räknas som sakägare enligt naturvårdslagens bestämmelser. Om ytterligare handlingar skulle erfordras för Er prövning kommer dessa att översändas. Undertecknad är Länsstyrelsens kontaktperson.

Erland Sköllerhorn
090-10 73 62

Bilagor

Kopia av Länsstyrelsens överklagade beslut 1998-11-16 (dnr 2330-7254/96), ansökan med översiktskartor, sökandens beskrivning av täktverksamheten och slutversionen av MKB
Överklagningar, som inkom till Länsstyrelsen 1998-12-18 resp 1998-12-21

Kopia till

Mats-Olov Karlsson m fl, c/o Kungsgatan 34, 903 25 UMEÅ
Umeå kommun, fastighetsregistermyndigheten KSRM, 901 84 UMEÅ

Länstyrelsen
Västerbottens län
Miljövård

Lantmäterimyndigheten
Umeå kommun

1998 -12- 3 0

Dnr

Datum
1998-12-22

Beteckning
2330-12753/98
TDS 80:189

Koncessionsnämnden för
miljöskydd
Box 8163
104 20 STOCKHOLM

Överklagning av beslut om tillstånd enligt miljöskyddslagen till ny
bergtäkt inom fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och
1:7 (Ettapp 1) i Umeå kommun
(2 bilagor)

Överklagningen har inkommit i rätt tid. Länstyrelsen översänder härmed
samtliga handlingar i ärendet till Er för handläggning.

För Er kännedom meddelar Länstyrelsen att överklagning också skett till
Regeringen, av beslutet om tillstånd till täkten enligt 18 § naturvårdslagen
(1964:822).

Erland Sköllerhorn
090-10 73 62

Bilagor

Samtliga handlingar i det överklagade beslutet 1998-11-16 (dnr 2330-
7254/96)
Överklagningen, som inkom till Länstyrelsen 1998-12-18

Kopia till

Mats-Olov Karlsson m fl, c/o Kungsgatan 34, 903 25 UMEÅ
Umeå kommun, fastighetsregistermyndigheten KSRM, 901 84 UMEÅ

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
1999-12-23
Umeå

1 (11)
Målnr M 553-99
Aktbil 35

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsens i Västerbottens län beslut den 16 november 1998, dnr 2330-7254/96; se bilaga 1.

2480-23-111

KLAGANDE

Se bilaga 2

1998-12-27

MOTPARTER

2330-12753/98

1. Mats-Olof Karlsson, Kungsgatan 34, 903 25 UMEÅ
2. Torbjörn Wennebro, Platåvägen 18, 191 36 SOLLENTUNA
3. Nils Häggström, Heleneborg 1, 922 67 TAVELSJÖ

SAKEN

Tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) till ny bergtäkt på bl.a. fastigheten Heleneborg 1:4 i Umeå kommun

DOMSLUT

1. Miljödomstolen avslår överklagandet.
2. Miljödomstolen ändrar punkt 13 i det överklagade beslutet på så sätt att domstolen förordnar att kontrollprogram skall inges till tillsynsmyndigheten tre månader innan någon form av verksamhet påbörjas på platsen.

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
1999-12-23

Målnr M 553-99

BAKGRUND

Länsstyrelsen i Västerbottens län beslutade den 16 november 1998 att bifalla en ansökan från Mats-Olov Karlsson, Torbjörn Wennebro och Nils Häggström om tillstånd enligt naturvårdslagen (1964:822) och miljöskyddslagen (1969:387) till täkt på fastigheterna Heleneborg 1:4, Kvarnsvedjan 1:6 och 1:7 i Umeå kommun. Länsstyrelsens beslut är bifogat denna dom som bilaga 1. Tillståndet enligt naturvårdslagen gäller den s.k. etappen 1 som avser uttag av 1 033 500 ton berg och 70 000 ton grus och sten på en yta av 38 000 kvm.

ÖVERKLAGANDE M M

Klagandena har överklagat beslutet om tillstånd enligt naturvårdslagen till regeringen och beslutet om tillstånd enligt miljöskyddslagen till Koncessionsnämnden för miljöskydd. Beslutet om tillstånd enligt naturvårdslagen har vunnit laga kraft sedan regeringen den 20 maj 1999 beslutade att inte ta upp överklagandena till prövning.

Koncessionsnämnden överlämnade den 1 januari 1999 överklagandena av tillståndet enligt miljöskyddslagen till Umeå tingsrätt, miljödomstolen.

Klagandena har i miljödomstolen begärt att länsstyrelsens tillstånd enligt miljöskyddslagen upphävs och att ansökan om bergtäktsverksamhet lämnas utan bifall.

Miljödomstolen har företagit syn på platsen den 26 oktober 1999.

Klagandena har i överklagandet hänvisat till ett utlåtande av geologen Martin Persson, Miljöteknik Bo Carlsson AB. Utlåtandet innehåller sammanfattningsvis följande. Endast en tredjedel av berggrunden inom det ansökta området bedöms vara av för orten god kvalitet. Det är högst osannolikt att bergarten har den kvalitet som sökandena framhåller. Det kommer dessutom att vara svårt att få avsättning för ett

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
1999-12-23

Målnr M 553-99

material som innehåller 35 procent glimmer eftersom Banverket och Vägverket rekommenderar högst tio procent glimmer i makadam. - Vissa ballastmaterial är svåra att ersätta med bergkross. Inom Umeå kommun finns det täkter med stora tillståndsgivna volymer med samma kvalitet som den ansökta påstås ha. Dessa täkter kan täcka den del av behovet av naturgrus som bergkross skulle kunna ersätta. Det finns en nyligen tillståndsgiven bergtäkt vid Vitberget cirka 4,5 km sydost om den ansökta med betydligt homogenare berggrund och med större volymer av den bästa kvaliteten. Då bergtäkten vid Vitberget och en annan bergtäkt - Frängstorp - fått tillstånd kan Umeå kommuns behov av högkvalitativt bergmaterial tillgodoses. Det är alltså inte längre aktuellt med långa materialtransporter. Det råder också numera god konkurrens i Umeå och Vindelns kommuner avseende makadamproduktion sedan flera nya aktörer kommit in på marknaden. - Den planerade täktvägen på sydvästslutningen av Kvarnhusberget kommer att påverka beståndet av blåsippor eftersom det gällande vägservitutet endast medger en sex meter bred väg och blåsipporna finns på båda sidor om vägen. Brytningen av bergtäkten kommer också att ge omotiverade sår i naturmiljön eftersom maximalt en tredjedel av berggrunden består av högkvalitativ kvartsmylonit. Påverkan blir också omotiverat stor i förhållande till nyttan. De närboendes upplysningar om friluftslivet i området har inte heller beaktats tillräckligt. Trots anläggandet av en ny transportväg, Granbäcksvägen, kommer många fastigheter (tio fastigheter med åretruntboende samt två sommarstugor) att påverkas av trafik relaterad till täkten. Till dess bron över Rödån är ombyggd blir trafiken dessutom större eftersom lastbilarna måste köras med reducerad last. När det gäller buller från verksamheten inom täktområdet kommer det att vara svårt - främst för fastigheten Stenvall 1:8 - att klara den av länsstyrelsen bestämda nivån 45 dBA. När det gäller påverkan på yt- och grundvatten samt brunnar innehåller inte ansökningshandlingarna nödvändiga undersökningar för att kunna bedöma påverkan av nivåförändringar eller om kväveföreningar via spricksystemet kan spridas till bergborrade brunnar i området.

Flera av klagandena har i en särskild skrivelse till domstolen bl.a. hävdad att området som helhet inte har analyserats tillräckligt när det gäller naturvärden, kulturvärden och historiska värden och att utredningen i målet har en slagsida eftersom man grundar en av fördelarna för brytningen på Kvarnhusberget på den stora volymen material trots att täktansökan endast behandlar en liten del av den tänkta verksamheten.

Jeanette Hägglund har uppgett att hon bosatt sig i Grannäs och köpt fastigheter där på grund av den tystnad, skönhet och mångfald som naturen erbjuder. Hon har en projektidé för sina fastigheter som omfattar sammanlagt 65 ha. Idén är att starta en biodling och en kursgård med frukt- och bärödling samt strövområden. Biodlingen och den övriga planerade verksamheten skadas av bergtäktsverksamheten på olika sätt. Nyttan av bergtäkten är enligt hennes uppfattning försumbar.

Margaretha Hägglund - som också bor i Grannäs - har framhållit att konsekvenserna för dem som bor i Grannäs kommer att bli förödande på grund av det buller och de markvibrationer som bergtäkten medför.

Sören Alfredsson - som äger flera fastigheter i området och bor nära väg 633 på Rödånäs 1:32 - har anfört: Om bergtäkten tillåts anser han att ett villkor för tillståndet skall vara att verksamhetsutövarna bygger en utfartsväg över Heleneborg till väg 363. Genom ett sådant villkor blir konkurrensen mellan bergtäkterna vid Vitberget och Varmvattnet och en bergtäkt vid Kvarnhusberget mer neutral. Tillståndet för bergtäkten vid Vitberget är nämligen förenat med ett villkor om att tillståndshavaren skall bryta egen väg för att inte störa boende genom ökat buller, trafik och olycksrisker. En vägdragning över Heleneborg innebär att man inte behöver bygga någon väg upp för den södra sluttningen på Kvarnhusberget och att bron över Rödån inte behöver förstärkas samt att nära nog hela Kvarnsvedjans bykärna slipper bergtransporter. Vägen över Heleneborg blir betydligt närmare för transporter till Umeå och byggkostnaderna blir troligen lägre än för vägen upp för södra sidan av Kvarnhusberget.

Nils Häggström, Mats-Olov Karlsson och Torbjörn Wennebro har förklarat att de vidhåller sin ansökan och de har hänvisat till vad de anfört vid handläggningen hos länsstyrelsen.

YTTRANDEN

Naturvårdsverket har beretts tillfälle att yttra sig i målet. Verket har avstått från att avge yttrande.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har avstyrkt bifall till överklagandet. Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Med meddelade villkor för tillståndet samt sökandens åtaganden bör bergtäkten anses tillåtlig från miljösynpunkt. Det som framförs i överklagandet ger inte länsstyrelsen tillräckliga skäl för att ändra sin bedömning. - Geologisk expertis har redovisat en noggrann hållkartering av bergartsgränser, vilket motiverar färre bergprovtagningar vid ansökningen än om ingen hållkartering gjorts. Det ligger för övrigt alltid i sökandens intresse att berganalyserna är representativa för att minska den stora ekonomiska risken vid en bergtäktsetablering. När det gäller den tredimensionella utbredningen av olika bergarter bygger denna normalt på antaganden från fältobservationer, t.ex. strykning och stupning där, som i detta fall, gnejsighet förekommer. Länsstyrelsen har aldrig ställt krav på kärnbörning vid en ansökan om bergtäkt. - Behovet av krossat berg inom Umeåområdet torde öka i och med att länsstyrelsen och Umeå kommun strävar efter att avveckla den omfattande grustäktsverksamheten inom vattenskyddsområdet vid Kulla-Forslunda. - Överklagandet är i ett viktigt avseende motstridigt eftersom det sägs att det inom Umeå kommun finns bergtäkter med stora tillståndsgivna volymer samtidigt som det påstås att merparten av nämnda bergtäkter har svårt att klara dagens kvalitetskrav. - Enligt länsstyrelsens erfarenhet är det vid miljöprövningen svårt att långsiktigt tillgodose samhällsintresset beträffande konkurrens. Det finns en ständig risk för sådan konkurrensbegränsning som marknadsaktörerna själva skapar genom uppköp, samarbetsavtal m.m. Ett tillstånd till rubricerad täkt bör från ett konkurrensperspektiv

vara positivt, då en täkt till öppnas i konsumtionsområdet nordvästra Umeå-Vindeln. Inom detta område finns det få öppna täkter och stora ytor med höga naturvärden längs Vindelälven. - I villkoren för verksamheten regleras bl.a. skyddet för blåsippor, transporter och vägbyggnad väster om Kvarnhusberget samt bullemivåer. Överklagandet handlar i stora delar om dessa villkor går att följa eller inte. Detta bör betraktas som tillsynsfrågor liksom frågan om kontroll av eventuell påverkan på brunnar. Sökanden har också gjort åtaganden i dessa frågor. När det gäller vägservitutet framgår det av länsstyrelsens beslut att verksamheten inte får innebära intrång i enskild eller allmän rätt. - När det gäller geohydrologi, tektonik och brytning framgår det av beslutet att länsstyrelsen är mycket tveksam till en framtida brytning som går över ytvattendelaren på berget vilket maximal brytning enligt täktplanen skulle göra.

Vägverket har anfört: Enligt länsstyrelsens tillstånd ska utfartsvägen från bergtäkten ansluta till väg 633 öster om bron över Rödån i ett läge som kommer att detaljprövas vid ansökan om anslutning av vägen. Avståndet mellan utfartsvägens anslutning och väg 633 till närmaste bebyggelse uppskattas till cirka 100 m. Längs väg 633 finns på sträckan fram till väg 363 en lantbruksfastighet inom vägens närområde. Den beskrivna utfartsvägen ger minsta möjliga störning relaterat till vägtransporter. Transporterna från bergtäkten bör inte tillåtas gå genom Västra och Östra Tavelnsjö. - Bron över Rödån finns inte med i den regionala transportplanen för Västerbottens län. Bron är klassad till bärighetsklass 2 men kan tillfälligt förstärkas för att klara bärighetsklass 1-last under förutsättning att den är i relativt gott skick. En tillfällig förstärkning kan genomföras, men en mer ingående brobesiktning måste genomföras för att detta ska kunna fastställas med säkerhet. En tillfällig förstärkning bedöms klara bärighetsklass 1-laster under ett till två år. Därefter krävs en mer omfattande ombyggnad av bron eller en ny bro. Beslut om finansiering av ny eller större ombyggnad tas av länsstyrelsen. Umeå kommun har - sedan Översiktsplanegruppen inom kommunen bl.a. förklarat att täkten ur allmän natur- och miljösynpunkt är bra

placerad och markerad som en långsiktig bergtäkt i kommunens gällande översiktsplan - avstyrkt bifall till överklagandet.

Umeå kommuns miljö- och hälsoskyddsnämnd har förklarat att den nu liksom i yttranden till länsstyrelsen den 13 februari 1997, den 18 september 1997 och den 16 april 1998 tillstyrker att tillstånd lämnas till bergtäkten. I ett av dessa yttranden har nämnden anfört bl.a.: Inom Umeå kommuns nordvästra del och delar av Vindelns kommun kommer inom en snar framtid att uppstå problem med naturgrusförsörjningen. Kvarvarande naturgrusresurser kommer ofta i konflikt med grundvattenresurserna. Samtidigt har höjda kvalitetskrav på ballastmaterial för väg- och spårbyggnationer medfört att det finns ett ökat behov av högkvalitativa krossmaterial till byggprojekt i Västerbottens kustland. Delar av täkten innehåller material med mycket goda mekaniska egenskaper som möjliggör användning av ballast i bituminösa beläggningar med mycket hög trafikintensitet.

DOMSKÄL

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft. Den ersätter miljöskyddslagen. Enligt 6 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken är huvudregeln att mål som inletts före miljöbalkens ikraftträdande skall handläggas och bedömas enligt äldre bestämmelser. Bestämmelserna i miljöskyddslagen skall därför tillämpas i målet.

Huvuddelen av de klagandena bor i närheten av den tilltänkta bergtäkten eller den väg där transporterna till och från täkten skall äga rum. En del av de klagande äger eller hyr fastighet som kan tänkas påverkas av verksamheten.

Vid prövningen enligt miljöskyddslagen skall lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. (NRL) tillämpas. Ett tillstånd enligt miljöskyddslagen får således inte strida mot vad som föreskrivs i hushållningsbestämmelserna i NRL. Av 2 kap 1 §

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
1999-12-23

Målnr M 553-99

NRL framgår att markområden skall användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade med hänsyn till beskaffenhet och läge samt föreliggande behov. Företräde skall ges sådan användning som medför en från allmän synpunkt god hushållning. Vid avvägning mellan olika intressen bör beaktas de bedömningar som gjorts i bl.a. översiktsplaner. Bergtäktsverksamheten står enligt domstolens uppfattning inte i strid med NRL, översiktsplaner eller med annan hushållningsplan. Klagandena har ifrågasatt behovet av täkten. Frågan om behovet av en bergtäkt behandlas emellertid i första hand av länsstyrelsen vid tillståndsprövningen enligt naturvårdslagen. Länsstyrelsens beslut om tillstånd för sökandena enligt 18 § naturvårdslagen att bedriva täkt har vunnit laga kraft. Frågan om behovet av att öppna en ny bergtäkt faller därför utanför miljödomstolens prövning enligt miljöskyddslagen. Den frågan tas därför inte upp i detta mål.

I samma beslut är fastställt att beståndet av blåsippor längs den planerade utfartsvägen inte får påverkas. Frågan om skyddet av blåsippor behöver alltså inte heller prövas av miljödomstolen.

Etablering av en bergtäkt medför betydande ingrepp i naturmiljön och kan leda till störningar för omgivningen i form av buller och damning med mera från täkten och från transporter. Lokaliseringsfrågan är därför viktig. Enligt 4 § miljöskyddslagen skall för miljöfarlig verksamhet väljas sådan plats att ändamålet kan vinnas med minsta intrång och olägenhet utan oskälig kostnad. När bestämmelsen tillämpas skall fördelar och nackdelar med den valda lokaliseringen bedömas allsidigt. Betydelsen från hushållningssynpunkter att ersätta naturgrus med bergkrossmaterial, intresset av att använda god bergkvalitet samt belägenheten i förhållande till avsättningsområdet skall beaktas. Det är inte enbart direkta störningar från verksamheten som skall beaktas utan även störningar som kan uppstå som en indirekt följd av denna. En viktig omständighet vid lokaliseringssprövningen, inte minst när det gäller bergtäkter, är de indirekta verkningar som kan uppkomma till följd av transporter till och från anläggningen.

Sökandena har gjort klart att det med hänsyn till kostnaderna inte nu är aktuellt med den av Sören Alfredsson här föreslagna alternativa vägsträckningen från tåkten fram till väg 363.

Sökandena åtog sig emellertid hos länsstyrelsen att anlägga en transportväg från tåkten via Kvarnhusbergets västra sida till väg 633 strax öster om dammen vid Kvarnsvedjan, den s.k. Granbäcksvägen. Inledningsvis under handläggningen hos länsstyrelsen angav sökanden att man under ett etableringsskede på två till tre månader, medan den nya vägen färdigställdes, avsåg att använda befintlig skogsväg från väg 640 mellan Rismyran och Milan. Senare under handläggningen har sökandena emellertid åtagit sig att - för det fall länsstyrelsen ansåg det lämpligt - låta alla transporter från och till tåkten gå på Granbäcksvägen. Detta åtagande har länsstyrelsen tagit fasta på och fastställt i det överklagade beslutet. Det överklagade beslutet innebär således att transporter till och från tåkten även under etableringsskedet skall ske på vägen väster om Kvarnhusberget. Detta innebär i sin tur att inga störande transporter från tåkten kommer att förekomma öster om anslutningen av Granbäcksvägen till väg 633. Familjen Olofsson och övriga boende på denna del av vägen får därför i stället en förbättrad situation när transporterna upphör från gruståkten vid Milan.

Det finns tio bebyggda fastigheter längs väg 633 väster om Granbäcksvägens anslutning. Tre byggnader ligger närmare vägen än 200 m. Bullerberäkningar har skett vid de två fastigheter som ligger närmast vägen. Vid den ena är den ekvivalenta ljudnivån för dygn 35,6 dBA utan transporterna från bergtåkten och 38,6 dBA med dessa transporter. Vid den andra är motsvarande värden 44,2 respektive 47,3 dBA. Maximalt buller till följd av vägtrafik vid den ena fastigheten är 60,3 dBA och 78 dBA vid den andra. Väg 633 trafikeras för närvarande av 190 bilar per dygn, varav tio lastbilar. Verksamheten vid bergtåkten beräknas medföra ytterligare 34 transporter med lastbil per dygn på denna del av vägen. Även om antalet passager inte blir stort i absoluta tal kommer alltså andelen tung trafik att öka kraftigt och transporterna

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

DOM
1999-12-23

Målnr M 553-99

kommer att medföra bullerstörningar främst för den fastighetsägare som bor närmast vägen. Sammantaget måste dock de störningar som uppkommer till följd av transporterna bedömas som mindre omfattande. Härtill kommer - som länsstyrelsen framhållit - att Vägverket som i egenskap av väghållare är ansvarig för miljön för väg 633 inte avstyrkt bifall till det sökta tillståndet. Domstolen finner därför sammanfattningsvis att lokaliseringen ur transportsynpunkt bör godtas.

Klagandena har i övrigt främst åberopat det buller och damm samt de vibrationer som verksamheten vid bergtåkten direkt orsakar. Länsstyrelsen har emellertid i det överklagade beslutet föreskrivit ett flertal villkor till skydd för den yttre miljön och som bl.a. avser dessa immissioner. Sökandena har således när det gäller t.ex. buller från verksamheten ålagt att begränsa det så att det sammanlagt som riktvärde inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå vid bebyggelse än 45 dBA.

Klagandena har även påtalat risken för föroreningar av grundvatten och närbelägna vattenkällor. I utredningsmaterialet har angetts att ytavrinningen och infiltrationen för grundvattnet inte kommer inte att påverkas nämnvärt om en bergtäkt anläggs i området och att eventuell inverkan på vattentillgångarna för omkringliggande mark och brunnar bedöms som ringa. Med hänsyn till lutningsförhållanden och de diken som skall anläggas i kanten av täktområdet och eftersom ytvatten från täkten först kommer att passera en sedimenteringsanläggning är det osannolikt att vatten från täkten kommer att påverka den brunns som på Stenvallsmyran östra sida och som försörjer sex hushåll i Stenvall. Tillståndshavarna är för övrigt enligt det överklagade beslutet ålagda att upprätta ett fullständigt kontrollprogram för verksamheten vilket bl.a. skall omfatta noll-prov av samtliga brunnar i anslutning till täktområdet och kontroll av vattenkvaliteten i Rödån.

Enligt domstolens bedömning bör dessa villkor, tillsammans med de åtaganden som sökanden gjort, innebära att klagandena inte kommer att utsättas för störningar som inte skäligen bör tålas. Domstolen delar även i allt väsentligt övriga bedömningar som

UMEÅ TINGSRÄTT
Miljödomstolen

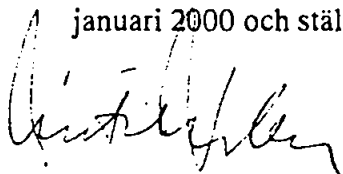
DOM
1999-12-23

Målnr M 553-99

länsstyrelsen har gjort. Överklagandet bör därför avslås. Domstolen anser dock att det kontrollprogram som sökandena ålagts att inge enligt punkt 13 i det överklagade beslutet bör inges redan viss tid, lämpligen tre månader, innan verksamheten påbörjats på platsen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 3

Överklagande ges in till Umeå tingsrätt, miljödomstolen, senast torsdagen den 13 januari 2000 och ställs till Miljööverdomstolen. Prövningstillstånd krävs.

Bertil Bondesson

Jerker Marklund

I avgörandet har deltagit chefsrådmannen Bertil Bondesson, miljörådet Jerker Marklund samt de sakkunniga ledamöterna Gunnar Nilsson och Bo Sundström.
Enhälligt

SVEA HOVRÄTT
Miljööverdomstolen

55 1999-08-17
PROTOKOLL
2000-10-23

Föredragning i
Stockholm

TBS 805
189
Mål nr M 678-00
Rotel 53
Aktbil. 6

RÄTTEN

Hovrättsrådet Rolf Lundmark, referent, miljörådet Rolf Svedberg och
hovrättsrådet Sven-Ivar Forss

2380-6181/00
2480-23-111

PROTOKOLLFÖRARE

Hovrättsassessorn Anna Tiberg, även föredragande

PARTER (ej närvarande)

KLAGANDE

1. Jeanette Hägglund, Box 477, 901 09 UMEÅ
2. Margareta Hägglund, Bokvägen 1B, 904 32 UMEÅ
3. Sören Alfredsson, Rödånäs 609, 922 67 TAVELSJÖ

Ombud för 1-3

Advokaten Nils Rinander, Box 45, 901 02 UMEÅ

MOTPARTER

1. Mats-Olov Karlsson, Kungsgatan 34, 903 25 UMEÅ
2. Torbjörn Wennebro, Plåtåvägen 18, 191 36 SOLLENTUNA
3. Nils Häggström, Heleneborg 1, 922 67 TAVELSJÖ
4. Länsstyrelsen i Västerbottens län, 901 86 UMEÅ

SAKEN

tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) till ny bergtäkt; nu fråga om
prövningstillstånd

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, miljödomstolen, dom 1999-12-23 i mål M 553-99

Målet föredras, varefter Miljööverdomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas 2000-10-31)

Miljööverdomstolen meddelar ej prövningstillstånd. Miljödomstolens dom står
därför fast.

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 STOCKHOLM	Birger Jarls Torg 2	08-700 34 00	08-700 37 93	09.00 - 11.30 12.30 - 15.00

Beslutet får enligt 23 kap. 8 § miljöbalken inte överklagas.

Som ovan

Anna Tiberg

Protokollet uppvisat/

Handläggare:

Birgitta Hedvall

Regdatum: 2000-11-30

Registrering av åtgärder:

Naturvårdslagen och miljöskyddslagen. Bergtäkt inom fastigheterna HELENEBORG 1:4,
KVARNSVEDJAN 1:6 och 1:7.

Information:

Registerkarta: 21030, 21031

Berörda fastigheter:

HELENEBORG 1:4

KVARNSVEDJAN 1:6

KVARNSVEDJAN 1:7

HÄNDELSER I ÄRENDET

1999-12-23	BD	Beslutsdatum
	LS	Lst beteckning: 2330-7254/96
	LS	Lst beteckning: 2330-12753/98
	LS	Umeå Tingsrätt , Mål nr M 553-99
	LS	Svea Hovrätt, Mål nr M 678-00
2000-11-29	PB	Inlagd i ACM